

RADO MEJOVŠEK:

Alenka in Darko.

Pravljica.

Drugi del.

ez noč se je solnce okopalo v morju; ob jutru zarana pa je plulo na nebu čisto in žarno. Njegovi zlati prameni so posrebali meglo, vijočo se po rodni dolinah in po veličastnih gorah. Zaplesali so okolo vrhov snivajočih dreves; zazibale so se vejice in zašušteli njih zeleni listi. Gozd se je zbujal!

Ptičice preljube, zveste stanovalke tihega lesa, so dvignile nežne glavice, odprle ljuba očesca in pretegnile svoja krila. Napol tiho čivkaje in zmeraj glasneje so poletele na majajoče vrhove dreves in zapele milodeneče pesmi.

Vesela pesem je predramila škratlja Čuvaja, dremajočega ob drevesnem deblu. Skočil je na noge, pogledal drevju v vrhove in vzkliknil: »Oh, dan je!« Zbudil je speče tovariše. Pobrli so se z ležišč, si s prsti poravnali brade in lase, zbiraje se okolo staroste. Še enkrat ponovi vsakemu današnji opravek in jih opominja: »Bodite vestni, vztrajni in dobrosrčni! Le tako se rešimo prokletstva.«

Medtem sta pristopila Alenka in Darko. Škrateljci jima stiskajo roke in povprašujejo za spanje. »Vrlo dobro!« odgovorita oba. Priklonita se starosti: »Hvala za vašo in naših prijateljev gostoljubnost. Ali kdaj se oprimmemo poti k vilam?«

»Precej!« zavrne starosta. Stopil je h grmu, odkrnil šibko vejico, poklical Modrijana, Skrčka in Smrčka, rekoč:

»Pot k vilam bi bila dolgotrajna in naporna, ker bi vas ovirale veje, protje, robidje in debela. Da temu odpomorem, izročim tebi, Modrijan, to-le

vejico-čarodejko. Karkoli bi vam zastavljalo pot, se dotakni z vejico, in krenilo bo spota. Tudi najmočnejša debela se bodo umikala. Povrhu dobi vsakdo izmed vas čreveljčke brzoteke; obujte si jih, in ponesli vas bodo hitro kakor vetrič do višinega raja. Če bi bila ograja, ki ogrinja vilin vrt, brez vhoda, se dotakni s šibico, in odpre se vam. Vse drugo stori Modrijan po lastnem nagibu. Pozdravi vile, naše prijateljice, in reci: »Žalujemo! Pride li rešitev?«

Utrnila se mu je solza iz očesa; okrenil se je vstran in zažvižgal na piščal. Na mah so izginili vsi škrateljčki, kakor da bi se raztopili. Le Modrijan, Skrček in Smrček, Alenka in Darko so zaostali na planoti. Molče so si potegnili čreveljčke brzoteke na noge; Modrijan, s čudadelno vejico v roki, se postavi za prvega v vrsti, za njim Alenka, Skrček, Darko in Smrček. Modrijan zamahne z vejico, in veje, debela, protje in robidje se razmaknejo, in gladka pot jim razraste pod nogami in pred njimi. Zamahne vdručič; lahno so se zazibali na levo, desno, nazaj, naprej; dvignili so se mali potniki, da so se njih nožice le s prsti dotikale tal, in hiteli so z brzino vetriča. Pred njimi so se umikale drevje in skale, za njimi pa so lezle na prejšnje mesto. V ušesih jim je šumelo, po vsem truplu gomazelo, videli pa niso ničesar; bilo jim je, kakor bi sanjali. Venomer so hiteli, drveli; Bog ve, kje in kod!

Sčasoma je brzina ponehala, in obstali so na zeleni trati pred vilinim rajem. Modrijan pa veli: »Ta-le zemlja je vilina posest in sveta je, ni moči prestopiti je z obuto nogo!« Sezuli so si čreveljčke, in nožice je božala kakor žamet mehka zelenjad. Pisane in bele rožice so dehtele in opajale mlade potnike s prijetno vonjavo. Previdno so dvigali bose pete, kakor bi se bali, pomandrati nežno cvetko in ji vzeti mlado življenje. Bujno razrasla seč temnega bršljanja jim zapre pot. Vhoda ni videti nikjer. Z vejico čarodejko poboža Modrijan po bršljanovih listih. In čudo! Vse vejice so vztrepetale, in zašumeli so listi; počasi so se vejice razlezle, in odpre se vhod na čarobni vilin vrt. Vstopili so. Na gredicah so klile in razcvetale planinske cvetke ter polnile ozračje z mamljivim vonjem. Sanjale so in klanjale pisane glavice. Tuintam cvetoče lipe so razlivala vonjavo visoko gor pod blesteče nebo.

Sredi rajskega vrta se je dvigal kristalen dvorec, brušen in svetel kakor demant. Zlata svetloba se je vtila iz dvorca na potnike in se razblinila na njih licih in obleki. Od trenutka do trenutka je prihajala svetlejša in čarobnejša.

Alenka, Darko in škratci pokleknejo, klanjajoč glavice k tlom, in zadrhtela so nedolžna srca od radostnega pričakovanja. In božji vseмир dahne poljub milosti na njih čelo.

Kakor lahen sen je pristopila krasna vila, položila bele roke na glavo Alenkino in Darčkovo, uprla mili pogled na malo družbo, oprijela Alenko in Darka za roke, ljubko golčeč: »Pojdite!«

Povede jih po razsvetljeni poti do čarobnega dvorca; samotvorno se je premaknila prozorna stena, in bili so v dvorani. Diven prizor! Ob levi in desni strani so se razvrstile vile do bisernega prestola v ospredju. Nad njim je plaval demant, svetel in žareč kakor solnce. Razsvetljeval je s svojo nepopisno lepo svetlobo ves biserni dvorec in pošiljal svoje veličastne žarke po vsem vrtu.

Na prestolu je sedela kraljica, vila krasotica. S komolcem leve roke se je oprla ob postransko naslonjalo, z drobnimi prstki se oprijela za belo čelo ter premišljala. Njeno resno lice je prešinilo veselje, in rdeča ustna so se nasmehnila. Nazaj naslonivši se je potresla krasno glavo, si z belimi prstki popravila zlatorumene lase in vstala. Z rdeče blazine je vzela zlati diadem z vdelanimi rubini, safiri in smaragdi, si ga dela na glavo, rekši z zvonkim glasom:

»Dan dvojne sreče in slave je danes. Usoda je prignala k nam dva borna otročiča; nedolžna sta in čista. Iskala sta dobroto pri ljudeh, a zaman. Trdno upanje v nas vile, božje hčere, ne sme ostati brez plačila. Kaj bi jim podarili? Povej, Sladica!«

»Kaj podarili? Največjo srečo, to je zmeraj veselo in nedolžno srce in čisto dušo.«

»Prav praviš! Naj imata! Kaj pa ti, Miljena!«

»Zraven deviške duše tudi petja dar in zvonko godbo. Ko dospeta k svojcem, naj Alenka poveljuje v pesmi nedolžnost, mir in spravo, a Darko naj jo spremlja; ljudstvo bo poslušalo, ostrmelo, in minilo bo sovraštvo in njegovi izrodki.«

»Res, hvala ti! Lepa pesem in mila godba ublaži srca. Alenka, naša ljubljenska, posnemaj pevko Grozdanko in njene tovarišice; tebi, Darko, podarim liro srebrnih in zvočnih strun. Dar petja in godbe naj bo vama! Tovarišice ljubljene, zarajajmo kolo, pevajmo in brenkajmo na strune.«

Vila kraljica in sestre plesalke so stopile v kolo, pevke in godalke so obstopile Alenko in Darka. Miločutna pesem se je izvila iz pevajočih grl, rasla in padala in končno narasla do veličastnega slavospeva; ko je dospela vrhunec melodioznosti, je padala, pojemala in naposled vtihnila v zvonkih dihlah. Kakor je rasla in padala pesem, tako so rasli in padali doneči zvoki godal, tako je vzkipelo rajanje ter ponehalo v lahnih kretnjah.

Obče veselje je zavladalo; lica so rdela v blaženosti, in srca vil in gostov so utripala dobre volje.

V tem pristopi škrtatelj Modrijan s tovarišema Smrčkom in Skrčkom, ki so med tem tihoma opazovali ves prizor, k vili kraljici in se globoko prikloni z besedami:

»Najiskrenejše pozdrave ti prinašamo; sprejmi od nas najtoplejo zahvalo, da se si usmilila sirot, Alenke in Darka. Zahvaljujemo se tvoji dobrotljivosti in blagosrčnosti; ali vprašam te, naša varuhinja, kdaj mine

naše prokletstvo, kdaj bomo mi podzemeljska bitja tako veselčila? Ali res ni rešitve?»

»Dragi mi prijatelji, zvesti mi služabniki! Blage volje ponesite veselo vest v svoja selišča. Prokletstvo vaše je minilo z današnjim dnevem; dvoje src, nedolžnih in vdanih, se je našlo; srce Alenke in Darka je vaša rešitev, zakaj rečeno je: Kakor hitro se najdeta dve srci, nedolžni in čisti, mine vaše trpljenje, vaša bridkost. — Veselimo se tega dne.«

Trpka lica škrateljcev so se razjasnila, in solze hvaležnosti so jim kanile na tla. Vsem so se orosile oči od sreče. Kraljica vil povzame: »V proslavo današnjega dne si hočemo postaviti spomin. Idimo na vrt, in zgodila se bodo čuda.«

Alenka in Darko otvorita izprevod, za njima gredo srečni škrateljci, vile in njih kraljica. Solze blažene sreče so močile tla, in vzkliše so iz njih krasne cvetke rdečih, belih in modrih glavic. Kraljica vstopi v sredo med nje, pokliče škratce in veli: »Cvetke, vzrasle iz naših solz, hočemo posaditi v gredo za spomin. Škratci, tecite, prinesite rodovitne zemlje in zaokrožite gredo!« Razpršili so se škratci, čudovito hitro so jim letele nožice, in gredica je bila gotova. Vile, ljubke deve, so si natrgale cvetk, iz solz sreče se rodečih.

Obstopili so gredo. Vila kraljica je razgrnila bele roke, blagosloвила zemljo in zašepetala besede čarodejne. In glej!

Iz sredine grede je vzkliła aloa, ki zeleni in raste, a cvete le vsakih sto let. Razvila je lesketajoče se liste in dražestno se spela kvišku. Kakor mlada nevesta se je okitila z bujnim cvetom in zadehtela je v rajskih dišavah. Vile in njeni gosti so vdihavali prelestni vonj in se opajali na njega milini. Zamaknjeni so zdrknili na kolena ter potaknili kroginkrog nje cvetke, iz solz se rodeče. Venec zalih rož je rastel pod njihovimi rokami, krožeč v treh gostih vrstah.

Spet je dvignila kraljica vil svoje bele roke, zašepetala besede čarodejne, in zazibale so se v sočnih betvah; oživeli so listi milih rož in klanjale se njih glavice. Sprva so se oživljale bele, dehteče planike, za njimi košati encijan z modro čašo, za temi pa sijajne triglavske rože živordeče barve. Aloa je klonila svoje sočnate zeli, hoteč objeti in poljubiti mile sestrice.

Vila kraljica je vstala, za njo vsi drugi; stopila je k Alenki in Darku ter izpregovorila:

»Imejta iz mojih rok planiko belo, encijana modrega in rdečo triglavsko rožo; povila sem za vsakega šopek ter si ga nataknila na prsi. Cvet nedolžnosti, cvet miru in sprave, cvet ljubezni ponesita svojemu ljudstvu; kakor dolgo bo narod spoštoval te cvetke, tako dolgo bo srečen, zadovoljen, in blagoslov božji bo z njim. Barva belega, modrega in rdečega cveta je narodna barva vajinega ljudstva; prokletstvo tistemu, kdor jih zataji. Vezilo mojim besedam je ta-le prstan, ki bo žarel kakor

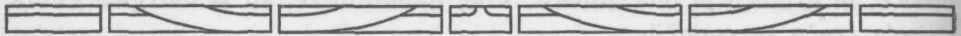
zvezda na nebu, če prideta k ljudem blage volje; in otemnel bo, če so njih srca nepoštena. Spoznala bosta na ta način dobrotljive ljudi in tudi zlobe polne. Preden pohitita med svoj narod, vaju čaka rešitev škrateljcev in kraljestva njihovega tisočletnega prokletstva. V podzemskem svetu se snidemo. Modrijan z bratcema vaju spremlja tja.«

Potegnivši prstan z roke, ga je nataknila Alenki in vzkliknila: »Sreča z vama!«

Alenka in Darko sta pokleknila, poljubila kraljičino roko in se poslovila od milosrčnih vil. Škratec Modrijan in drugova so potegnili kučme z glave, priklanjajoč se vilam.

Veličasten sij je razsvetil pot; v slovo so zašumele ljubke cvetke in dehteče lipe; razganila se je bršljanova seč, in stali so na trati pred rajskim vrtom.

Ali so bile le sanje? Pisani šopki, biserna lira in dragocen prstan so potrjevali resničnost vseh dogodkov. Molče so si mladci nateknili črevljičke brzoteke; Modrijan je zamahnil z vejico čarodejno in odbrzeli so . . .

ANDREJ RAPE:

Mamin god.

Soba. Na mizi godovna darila. Ob njej štirje otroci v praznični obleki, stoječ po starosti v vrsti, najmlajša s šopkom v roki. Mati vstopi v sobo, otroci se ji poklonijo.

Milka:

Spet tu dan je srčnega veselja,
dan, ki v duši čuvstev sto budi,
ko notranjost daje mi povelja,
ki jim z govorom izraza ni.
Vošči! Mama zate je živela,
zate je živela, te je negovala,
s tabo je vriskala, s tabo pela,
vse za tebe, otrok, žrtvovala.
(K bratu): Vošči!

Stanko (deloma sestri, deloma materi):

„Lahka tebi je beseda!
Dobro mater le si opisala.
A kako naj jaz izrazim tisto,
kar nam v drobnih srcih kljuva, bije,
vse na dan želi, pa nima pota,
pota, ki ga tvorijo besede,
da po njem bi k mamí vse prispelo,
k njej prispelo, srčno jo objelo.